गुराँस राजपत्र

गुराँस गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्डः १० **संख्याः ६६** **मितिः २०८३/०६/०२**

भागः २

गुराँस गाउँपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्बसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ।

स्थानीय सामग्रीबाट चौतारा निर्माण तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गुराँस गाउँपालिकाले स्थानीय सामग्रीबाट चौतारा निर्माण तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३ जारी गरेको छ।

गुराँस गाउँपालिका

स्थानीय सामग्रीबाट चौतारा निर्माण तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मितिः २०८३/०५/२४

प्रमाणीकरण मितिः २०८३/०६/०२

प्रस्तावना

गुराँस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र परम्परागत तथा सांस्कृतिक धरोहरका रूपमा रहेका चौताराहरूको संरक्षण, सम्वर्द्धन, पुनःनिर्माण तथा नयाँ चौतारा निर्माण गर्ने कार्यलाई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन; स्थानीय स्रोत, साधन तथा सामग्री (ढुङ्गा, माटो, काठ, सिमेन्ट आदि) को अधिकतम प्रयोग गर्दै जनसहभागिता र साझेदारीको माध्यमबाट दिगो पूर्वाधार विकास गर्न; र सार्वजनिक थलोहरूको संरक्षण तथा सौन्दर्यीकरण गर्नका लागि गुराँस गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकाले स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ एवं दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी यो कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गरेको छ।

परिच्छेद–१: प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यस कार्यविधिको नाम **"गुराँस गाउँपालिका स्थानीय सामग्रीबाट चौतारा निर्माण तथा मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्यविधि, २०८३"** रहनेछ।

(२) यो कार्यविधि गुराँस राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि गुराँस गाउँपालिका क्षेत्रभर लागू हुनेछ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा,—

(क) **"गाउँपालिका"** भन्नाले गुराँस गाउँपालिकालाई जनाउँछ।

(ख) **"कार्यपालिका"** भन्नाले गुराँस गाउँपालिकाको गाउँ कार्यपालिकालाई जनाउँछ।

(ग) **"वडा समिति"** भन्नाले गुराँस गाउँपालिकाको सम्बन्धित वडा समितिलाई जनाउँछ।

(घ) **"चौतारा"** भन्नाले बाटो, पैदल मार्ग, सार्वजनिक स्थल, वर-पिपर वा चौपारी रहेको स्थानमा विश्राम गर्न, सांस्कृतिक तथा सामाजिक भेला गर्न निर्माण गरिने वा पहिलेदेखि अवस्थित परम्परागत वा आधुनिक पूर्वाधार संरचनालाई जनाउँछ।

(ङ) **"स्थानीय सामग्री"** भन्नाले गाउँपालिका क्षेत्रभित्र वा नजिकै उपलब्ध हुने स्थानीय ढुङ्गा, माटो, बालुवा, काठ, चकटी तथा परम्परागत निर्माण सामग्रीलाई जनाउँछ।

(च) **"साझेदारी"** भन्नाले गाउँपालिका, वडा कार्यालय, उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्था, समुदाय वा गैरसरकारी संघ-संस्था बीचको प्राविधिक, वित्तीय तथा श्रम योगदान सम्बन्धी सहकार्यलाई जनाउँछ।

(छ) **"उपभोक्ता समिति"** भन्नाले योजना कार्यान्वयनका लागि सम्बन्धित लाभान्वित समुदायबाट गठित उपभोक्ता समितिलाई जनाउँछ।

परिच्छेद–२: उद्देश्य तथा नीतिगत आधार

३. उद्देश्य: यस कार्यविधिको मुख्य उद्देश्यहरू निम्नानुसार रहनेछन्:

(क) गाउँपालिकाभित्रका पुराना, ऐतिहासिक तथा भत्किएका चौताराहरूको पहिचान गरी मर्मत सम्भार तथा पुनःनिर्माण गर्नु।

(ख) पैदल यात्री, ज्येष्ठ नागरिक तथा स्थानीय बासिन्दाका लागि विश्रामस्थल निर्माण गरी सार्वजनिक सेवा सुधार गर्नु।

(ग) स्थानीयस्तरमा उपलब्ध ढुङ्गा तथा परम्परागत निर्माण सामग्रीको प्रयोग गरी स्थानीय शीप र रोजगारीलाई प्रोत्साहन गर्नु।

(घ) वर-पिपल, स्वामी जस्ता वातावरणमैत्री चौतारी रुखहरूको संरक्षण गरी पर्यावरण सन्तुलनमा योगदान पुऱ्याउनु।

(ङ) समुदायको अपनत्व अभिवृद्धि गर्न लागत सहभागिता र श्रमदानको संस्कृतिलाई प्रवर्द्धन गर्नु।

४. क्षेत्र तथा प्राथमिकता: (क) परम्परागत पैदल मार्ग, गोरेटो बाटो, र प्रमुख ग्रामीण सडकका छेउछाउ।

(ख) ऐतिहासिक, धार्मिक तथा सांस्कृतिक महत्व बोकेका वर-पिपर र चौपारी स्थल।

(ग) विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, वडा कार्यालय र सार्वजनिक प्रतीक्षालय नजिकका उपयुक्त स्थानहरू।

(घ) पहिरो वा प्राकृतिक जोखिमबाट सुरक्षित रहेका सर्वसाधारणको सहज पहुँच हुने स्थानहरू।

परिच्छेद–३: साझेदारी तथा वित्तीय व्यवस्थापन

५. बजेट तथा कोषको व्यवस्था: (१) चौतारा निर्माण तथा मर्मत सम्भारका लागि गाउँपालिकाको वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रममा स्वीकृत बजेट शीर्षक अनुसार रकम विनियोजन गरिनेछ।

(२) गाउँपालिकाले यस कार्यका लागि वडागत रूपमा वा विषयगत योजना अन्तर्गत साझेदारी बजेट उपलब्ध गराउनेछ।

६. साझेदारीको ढाँचा र अनुपात: यस कार्यक्रम अन्तर्गत निर्माण वा मर्मत गरिने चौताराहरूको लागत साझेदारी निम्नानुसार हुनेछ:

१) **गाउँपालिका/वडा कार्यालयको योगदान:** कुल स्वीकृत लागतको अधिकतम **८० प्रतिशत** (नगद अनुदान/सामग्री अनुदान)।

२) **उपभोक्ता समिति/समुदायको योगदान:** कुल स्वीकृत लागतको न्यूनतम **२० प्रतिशत** (स्थानीय सामग्री, श्रमदान वा नगद सहभागिता)।

३) **अन्य संघ-संस्थाको साझेदारी:** गैरसरकारी संस्था वा दाता निकायसँग साझेदारी गर्दा त्रिपक्षीय सम्झौताका आधारमा लागत प्रतिशत तय गर्न सकिनेछ।

४) **समाजसेवी व्यक्तिको योगदान**: उपभोक्ता समितिको २० प्रतिशत लागत सहभागिता बाहेकको ८० प्रतिशतको आधा लागत योगदान गरेमा निज वा निजको परिवारको सदस्यको नाममा सो चौतारा नामाकरण गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद–४: योजना चयन, प्राविधिक मापदण्ड तथा कार्यान्वयन

७. योजनाको माग तथा छनोट प्रक्रिया: (१) चौतारा निर्माण वा मर्मत गर्न चाहने स्थानीय समुदाय, टोल विकास संस्था वा उपभोक्ता समितिले सम्बन्धित वडा कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्नेछ।

(२) वडा समितिले प्राप्त निवेदनहरूको स्थलगत अनुगमन गरी प्राथमिकताका आधारमा योजना छनोट गरी गाउँ कार्यपालिकामा सिफारिस गर्नेछ।

(३) गाउँपालिकाको प्राविधिक शाखाले स्थलगत सम्भाव्यता अध्ययन र नापजाँच गरी लागत अनुमान (Cost Estimate) तयार गर्नेछ।

८. प्राविधिक मापदण्ड तथा डिजाइन: (१) **संरचनात्मक मापदण्ड:** चौताराको निर्माण गर्दा स्थानीय सुख्खा ढुङ्गाको गारो (Dry Stone Masonry) वा ग्याबिन/सिमेन्टको जोडाई प्रयोग गर्न सकिनेछ।

(२) **सिटिङ व्यवस्था:** बस्नका लागि चिल्ला ढुङ्गा (Slab Stone) वा काठको फल्याक प्रयोग गरी सुरक्षित र आरामदायी बनाउनुपर्नेछ।

(३) **वातावरणीय पक्ष:** सम्भव भएसम्म चौताराको केन्द्रमा वर, पिपल, स्वामी वा अन्य छायाँदार स्थानीय प्रजातिका रुख रोप्नुपर्नेछ।

(४) **पहुँचयुक्तता:** ज्येष्ठ नागरिक, बालबालिका तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू सहजै चढ्न र बस्न सक्ने गरी उचाइ र सिँढीको डिजाइन गर्नुपर्नेछ।

९. योजना सम्झौता र कार्यान्वयन: (१) स्वीकृत योजना कार्यान्वयनका लागि स्थानीय उपभोक्ता समितिसँग वडा कार्यालयको सिफारिशमा गाउँपालिकाले सम्झौता गर्नेछ।

(२) सम्झौता पत्रमा कार्य सम्पन्न गर्नुपर्ने समय, बजेट सीमा, गुणस्तरको मापदण्ड र भुक्तानी सर्तहरू स्पष्ट उल्लेख गरिनुपर्छ।

(३) उपभोक्ता समितिले स्थानीय कालिगड तथा स्थानीय जनशक्तिलाई प्राथमिकता दिई काम गराउनुपर्नेछ।

परिच्छेद–५: अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा भुक्तानी

१०. प्राविधिक अनुगमन तथा नापजाँच: (१) योजना कार्यान्वयनको क्रममा गाउँपालिकाको प्राविधिक (इन्जिनियर/सब-इन्जिनियर) ले समय-समयमा स्थलगत निरीक्षण गरी प्राविधिक मार्गदर्शन प्रदान गर्नेछ।

(२) कार्य सम्पन्न भएपछि प्राविधिकले कार्यस्थलको नापजाँच (Measurement Sheet) र कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गर्नेछ।

११. भुक्तानी प्रक्रिया: (१) उपभोक्ता समितिको निवेदन, वडा समितिको अनुगमन प्रतिवेदन, प्राविधिकको नापजाँच र सामाजिक परीक्षणको आधारमा भुक्तानी गरिनेछ।

(२) किस्ताबन्दी भुक्तानीको हकमा सम्झौता बमोजिमको प्रगतिका आधारमा पेश्की वा अन्तिम भुक्तानी हस्तान्तरण गरिनेछ।

(३) नियमानुसार लाग्ने कर तथा कट्टीहरू कट्टा गरी खाता मार्फत रकम भुक्तानी गरिनेछ।

१२. अनुगमन समिति: गुराँस गाउँपालिका अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण कार्यसञ्चालन कार्यविधि, २०८३ मा व्यवस्था भएको समितिले अनुगमन गर्नेछ ।

परिच्छेद–६: सञ्चालन, मर्मत सम्भार तथा दिगोपना

१३. अपनत्व तथा संरक्षण: (१) निर्माण वा मर्मत सम्पन्न भएका चौताराहरूको दायित्व सम्बन्धित उपभोक्ता समिति, टोल विकास संस्था वा वडा समितिको हुनेछ।

(२) चौतारा वरपर फोहोर फ्याँक्न, अनधिकृत निर्माण सामग्री राख्न वा संरचनालाई क्षति पुऱ्याउन पाइने छैन।

१४. अभिलेखीकरण: (१) वडा कार्यालय तथा गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्रका सबै चौताराहरूको जिन्सी तथा भौगोलिक अभिलेख (Profile/GPS Marking) राख्नुपर्नेछ।

(२) ऐतिहासिक चौताराहरूमा संक्षिप्त परिचय, निर्माण वर्ष र योगदानकर्ताको नाम अंकित ताम्रपत्र वा शिलालेख राख्न सकिनेछ।

परिच्छेद–७: विविध

१५. सामाजिक परीक्षण (Social Audit): योजना सम्पन्न भएपछि उपभोक्ता समितिले सार्वजनिक सुनुवाइ वा सामाजिक परीक्षण गरी कुल आय-व्ययको विवरण सम्बन्धित समुदाय र वडा कार्यालयमा सार्वजनिक गर्नुपर्नेछ।

१६. विवाद समाधान: चौतारा निर्माण वा मर्मतका क्रममा जग्गा सम्बन्धी वा अन्य कुनै विवाद उत्पन्न भएमा सम्बन्धित वडा अध्यक्ष र गाउँपालिकाको न्यायिक समितिको रोहवरमा समाधान गरिनेछ। तर त्यस्तो चौतारा व्यक्तिगत वा निजी जमीनमा बनाउन पाइने छैन ।

१७. बाधा अडकाउ फुकाउने: यस कार्यविधि कार्यान्वयन गर्दा कुनै द्विविधा वा बाधा उत्पन्न भएमा कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम बाधा अडकाउ फुकाउन सकिनेछ।

अनुसूची-१: चौतारा निर्माण/मर्मत योजना आवेदन फारम

श्रीमान् वडा अध्यक्ष ज्यू,

वडा नं. ....., गुराँस गाउँपालिका, दैलेख।

विषय: चौतारा निर्माण / मर्मत सम्भार योजना सम्बन्धमा।

उपरोक्त विषयमा यस वडा नं. ...... अन्तर्गत **[स्थानको नाम]** मा स्थानीय सामग्रीको प्रयोग गरी चौतारा निर्माण/मर्मत सम्भार गर्न आवश्यक भएकाले यो निवेदन पेश गरेका छौं।

१. **योजनाको नाम:**

२. **प्रस्तावित स्थान:**

३. **मुख्य लाभान्वित जनसंख्या/घरधुरी:**

४. **अनुमानित लागत:** रु. ....

५. **जनसहभागिता/साझेदारी प्रतिशत:** .... %

६. **चौताराको प्रकार (नयाँ निर्माण / मर्मत सम्भार):**

तसर्थ, उक्त योजना स्वीकृत गरी बजेट तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराई दिनुहुन सिफारिसका साथ अनुरोध गर्दछौं।

आवेदक/उपभोक्ता समितिको तर्फबाट:

अध्यक्षको नाम: ....

दस्तखत: ....

फोन नं.: ....

मिति: ....

अनुसूची-२: योजना सम्झौता पत्रको ढाँचा

आज मिति .... का दिन **गुराँस गाउँपालिका/वडा कार्यालय** (प्रथम पक्ष) र **[उपभोक्ता समितिको नाम]** (दोस्रो पक्ष) बीच **"स्थानीय सामग्रीबाट चौतारा निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यविधि, २०८३"** बमोजिम निम्न सर्तहरूको अधीनमा रही योजना सम्झौता गरिएको छ।

१. योजना सम्बन्धी विवरण:

(क) योजनाको नाम: ....

(ख) कार्य हुने स्थान: ....

(ग) कुल स्वीकृत बजेट: रु. ....

(घ) गाउँपालिका/वडाको योगदान (८०% सम्म): रु. ....

(ङ) उपभोक्ता समितिको योगदान (२०% सम्म): रु. ....

(च) काम सम्पन्न गर्नुपर्ने मिति: ....

२. पालना गर्नुपर्ने सर्तहरू:

- स्वीकृत प्राविधिक डिजाइन र स्पेशिफिकेशन अनुसार स्थानीय सामग्रीको प्रयोग गरी काम गर्नुपर्नेछ।
- गुणस्तरहीन काम भएमा भुक्तानी रोक्का गर्न सकिनेछ।
- काम सम्पन्न भएपछि सामाजिक परीक्षण गरी प्रतिवेदन पेश गर्नुपर्नेछ।

प्रथम पक्षको तर्फबाट:

नाम: ....

पद: ....

दस्तखत: ....

दोस्रो पक्षको तर्फबाट (उपभोक्ता समिति):

नाम: ....

पद: (अध्यक्ष) ....

दस्तखत: ....

आज्ञाले,

ओम प्रकाश देवकोटा

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत